

POSTANOWIENIE

Dnia 12 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki (sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

w sprawie z protestu wyborczego M. S.
przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej
z udziałem Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, Przewodniczącego
Okręgowej Komisji Wyborczej w W. i Prokuratora Generalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 12 listopada 2019 r.

pozostawia protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

Pan M. S. pismem z dnia 24 października 2019 r. wniósł protest wyborczy do Sądu Najwyższego przeciwko ważności wyborów z dnia 13 października 2019 r. do Sejmu i Senatu RP w okręgu wyborczym nr (...) (W.).

W proteście sformułował zarzuty dotyczące „nieprzestrzegania na wielką skalę”, w większości lokali wyborczych zarówno w okręgu wyborczym nr (...), jak i w całej Polsce zasady tajności głosowania. W związku z tym wnioskodawca wniósł o stwierdzenie nieważności wyborów do Sejmu i Senatu przeprowadzonych 13 października 2019 r. z powodu naruszenia przez właściwy organ wyborczy

przepisów kodeksu wyborczego oraz stwierdzenie nieważności wyborów do Sejmu przeprowadzonych tego dnia w okręgu wyborczym nr (...) (W.).

W uzasadnieniu wnoszący protest wskazał regulacje prawne, charakter i znaczenie zasady tajności głosowania oraz przedstawił, „stan faktyczny wraz z dowodami (skala, na jaką tajność głosowania była naruszana)”.

Wnoszący protest m.in.:

1) na podstawie wskazanych regulacji wywiódł, że tajność głosowania jest zasadą bezwzględnie obowiązującą, a nie prawem wyborcy;

2) wskazał, że:

a) w istotnej części przypadków naruszenie tajności głosowania wynikało z takich działań obwodowych komisji wyborczych, które utrudniały wyborcom oddanie głosu w sposób tajny.

b) Komisje w ocenie wnoszącego protest:

- zapewniły zbyt małą liczbę miejsc do tajnego głosowania,
- zapewniały miejsca do tajnego głosowania niedostatecznej jakości (tajność nie była faktycznie zapewniona),
- dopuszczały do zatłoczenia lokali wyborczych w taki sposób, że wyborca musiał długo czekać w kolejce, aby wejść do miejsca zapewniającego tajność głosowania; w rezultacie, wielu wyborców głosowało z naruszeniem tajności, aby nie tracić dużo czasu,

c) naruszenie zasady tajności głosowania wynikało z tego, że obwodowa komisja wyborcza im nie zapobiegała, w szczególności nie reagowała gdy wyborcy nie udawali się do miejsc zapewniających tajność głosowaniu lub wchodzili tam parami,

d) przewodniczący nie wyznaczali członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny wyborczej powinien pilnować, żeby wyborcy wrzucali kartę do urny wyborczej, w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna;

e) Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze oraz urzędnicy wyborczy nie dopełnili swoich obowiązków w związku z niedysponowaniem wytycznymi, jak się zachować w konkretnych sytuacjach, co doprowadziło do masowych naruszeń tajności głosowania;

3) przedstawił stan przestrzegania tajności głosowania na podstawie dowodów zebranych przez Stowarzyszenie Obserwatorium Wyborcze;

4) wskazał dodatkowe dowody, które Sąd Najwyższy może przeprowadzić, aby uzupełnić dowody zebrane przez Obserwatorium Wyborcze.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej, Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w W. oraz Prokurator Generalny RP przedstawiając swoje stanowisko w sprawie zasadności protestu wyborczego wniesli o pozostawienie protestu bez dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 101 ust. 2 Konstytucji RP wyborcy, przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyborów do Sejmu i Senatu na zasadach określonych w ustawie. Zasady wnoszenia protestów wyborczych określa ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 684 ze zm.; dalej jako: k.wyb.). Rozpoznawany protest został złożony w terminie i przez uprawniony podmiot.

Zgodnie z art. 82 § 1 k.wyb., przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu:

1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów, lub

2) naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

W świetle art. 241 § 3 k.wyb., określającego warunki formalne protestu, osoba wnosząca protest, powinna sformułować zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Jakkolwiek, wnoszący protest sformułował zarzut naruszenia przepisów dotyczących zasady tajności głosowania, jednakże przedstawione dowody nie odpowiadają wymaganiom wynikającym z art. 241 § 3 k.wyb. Z analizy akt sprawy wynika, że do protestu, jako dowody na poparcie podniesionego zarzutu, załączył

on wnioski z obserwacji w lokalach wyborczych na terenie całego kraju, przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Obserwatorium Wyborcze.

Przedstawione dowody nie uprawdopodobniły naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących tajności głosowania i to w stopniu wpływającym na ustalenie wyników głosowania lub wynik wyborów w okręgu nr (...). Z treści protestu nie wynika ponadto, aby M.S. był bezpośrednim obserwatorem działającym w ramach wymienionego Stowarzyszenia. Swoje uwagi oparł na samodzielnej, subiektywnej analizie skrótów raportów z obserwacji w lokalach wyborczych przeprowadzonych przez Obserwatorium Wyborcze (k.27-191). Zauważyć ponadto należy, że dotyczyły one także komisji wyborczych leżących poza okręgiem nr (...).

Z przedstawionych przez wnoszącego protest danych nie wynika, czy i w jaki sposób ewentualne naruszenia miały wpływ na ustalenie wyników głosowania i wyników wyborów. Z przeprowadzonej analizy akt sprawy wynika bowiem, że lokale wyborcze wyposażono, zgodnie z obowiązującymi przepisami Kodeksu wyborczego oraz wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 września 2019 r. dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju zarządzonych na dzień 13 października 2019 r. (uchwała Państwowej Komisji Wyborczej nr 210/19 z dnia 2 września 2019 r., M.P. z 2019 r., poz. 890, dalej jako: wytyczne).

W wytycznych tych wskazano m.in.:

1) podczas głosowania przewodniczący komisji odpowiada za utrzymanie porządku i spokoju, czuwa nad przestrzeganiem tajności głosowania (pkt 2);

2) wykonywanie uprawnień mężów zaufania nie może naruszać tajności głosowania; mąż zaufania nie może wchodzić do pomieszczenia za zasłoną, zapewniającego tajność głosowania, gdy w pomieszczeniu tym znajduje się wyborca, nawet jeśli wyraził on na to zgodę lub poprosił o to męża zaufania (pkt 11);

3) przewodniczący komisji może wydawać polecenia o charakterze porządkowym, w przypadku gdy działania mężów zaufania wykraczają poza ich

uprawnienia, utrudniają pracę komisji, zakłócają powagę głosowania lub naruszają jego tajność (pkt 12);

4) dziennikarze są obowiązani zgłosić swoją obecność przewodniczącemu komisji oraz stosować się do zarządzeń mających na celu zapewnienie powagi i tajności głosowania (pkt 19);

5) w lokalu wyborczym powinny znajdować się pomieszczenia lub osłony zapewniające tajność głosowania, tj. łatwo dostępne miejsca umożliwiające każdemu wyborcy nieskrępowane zapoznanie się z kartą do głosowania oraz jej wypełnienie w sposób niewidoczny dla innych osób, w takiej liczbie, aby zapewnić sprawny jego przebieg. Miejsca te powinny być wyposażone w przybory do pisania (pkt 20 ppkt 3);

6) lokal wyborczy powinien być dobrze oświetlony, w szczególności dotyczy to miejsc zapewniających tajność głosowania. Ponadto lokal wyborczy powinien być - w miarę możliwości - tak urządzony, aby wyborca po otrzymaniu karty do głosowania kierował się bezpośrednio do miejsca za osłoną, a następnie w stronę urny (pkt 21);

7) przewodniczący komisji wyznacza członka komisji, który, przebywając w bezpośredniej bliskości urny, zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad dotyczących tajności głosowania, tj. czuwa, aby wyborcy wrzucali karty do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna (pkt 35);

8) w czasie głosowania komisja zwraca uwagę, by uprawnieni głosowali osobiście i w taki sposób, aby nie została naruszona tajność głosowania (pkt 46);

9) przepisy Kodeksu wyborczego nie zabraniają robienia zdjęć w lokalu wyborczym przez wyborców pod warunkiem, że m. in. nie narusza to powagi i tajności głosowania (pkt 55 ppkt 1 lit. b);

10) przewodniczący komisji zobowiązany jest do czuwania nad zapewnieniem tajności głosowania oraz nad utrzymaniem porządku i spokoju w czasie głosowania (pkt 55);

11) podczas głosowania należy dbać o to, aby zachowana była tajność głosowania (pkt 119 ppkt 7).

Ponadto, wbrew twierdzeniom wnoszącego protest, ze stanowiska procesowego PKW jasno wynika, że członkom komisji nie przekazano jedynie „ogólnych zasad prawa takich jak tajność głosowania”, lecz szczegółowe wytyczne oraz przeprowadzono szkolenia członków obwodowych komisji wyborczych, których zakres obejmował również te kwestie.

Należy przy tym mieć na uwadze, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 lipca 2011 r., sygn. akt K 9/11, na tle rozważań o konstytucyjności głosowania korespondencyjnego, wypowiedział się również w przedmiocie ogólnej zasady tajności głosowania. Wskazał, że „dla wyborcy tajność głosowania jest przywilejem, z którego może on skorzystać, choć nie ma takiego obowiązku. Oddanie głosu w sposób jawny, o ile nie stanowi formy agitacji wyborczej, nie wiąże się dla niego z żadnymi negatywnymi konsekwencjami prawnymi. Również dobrowolne poinformowanie o treści decyzji wyborczej innych osób, niezależnie od tego, czy ma miejsce przed wyborami, czy po wyborach, nie narusza zasady tajności głosowania”.

Tym samym, zarzuty wnoszącego protest należy uznać za niezasadne.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.